

Elin Jones AC, Llywydd

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Elin Jones AM, Presiding Officer

National Assembly for Wales

David Rowlands AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Deisebau
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

10 Ionawr 2018

Annwyl David

Deiseb P-05-794 Gostwng yr oedran pleidleisio i un ar bymtheg

Diolch ichi am eich llythyr dyddiedig 21 Tachwedd 2017 ynghylch deiseb P-05-794, sy'n galw am ostwng yr oedran pleidleisio isaf ar gyfer etholiadau o fewn cymhwysedd Cynulliad Cenedlaethol Cymru i un ar bymtheg.

Arweiniodd y Fonesig Rosemary Butler, Llywydd y Pedwerydd Cynulliad, ymgynghoriad yn 2015 ynghylch a ddylai pobl ifanc 16 ac 17 oed gael yr hawl i bleidleisio. Cymerodd dros 10,000 o bobl ifanc o bob rhan o Gymru ran yn yr ymgynghoriad: o'u plith dywedodd 53 y cant y dylid gostwng yr oedran pleidleisio, dywedodd 29 y cant na ddylid gwneud hynny, ac roedd 18 y cant yn ansicr.

Fel y gwyddoch, penodais Banel Arbenigol ar Ddiwygio Etholiadol y Cynulliad ym mis Chwefror 2017, gyda'r nod o ystyried beth ddylai'r oedran pleidleisio isaf fod ar gyfer etholiadau'r Cynulliad, yn ogystal â materion yn ymwneud â maint a system etholiadol y Cynulliad.

Cyhoeddodd y Panel Arbenigol ei adroddiad ym mis Rhagfyr 2017: [***Senedd sy'n Gweithio i Gymru***](#). Daeth i'r casgliad y byddai gostwng yr oedran pleidleisio isaf i 16 fod yn fodd pwerus o godi ymwybyddiaeth wleidyddol a chyfranogiad mewn gwleidyddiaeth ymysg pobl ifanc. Nododd y Panel fod Llywodraeth Cymru yn

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1NA

Llywydd@cynulliad.cymru

www.cynulliad.cymru

0300 200 7403

National Assembly for Wales

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1NA

Llywydd@assembly.wales

www.assembly.wales

0300 200 7403

Elin Jones AC, Llywydd

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Elin Jones AM, Presiding Officer

National Assembly for Wales

bwriadu deddfu i ostwng yr oedran pleidleisio isaf ar gyfer etholiadau lleol yng Nghymru i 16 o 2022 ymlaen, ac awgrymodd:

"...byddai'n anghyson iawn, ac yn codi materion gwleidyddol a gweinyddol ychwanegol, pe na byddai'r oedran pleidleisio yn cael ei ostwng ar gyfer etholiadau'r Cynulliad o 2021 ymlaen hefyd. Mae'r dystiolaeth yn awgrymu bod etholiadau sy'n cael mwy o sylw yn fwy tebygol o arwain at gynnydd yn y gyfran sy'n pleidleisio; felly mae'n ddymunol, pe byddai'r etholfraint yn cael ei hymestyn yng Nghymru, ei bod yn cael ei defnyddio gyntaf yn etholiad y Cynulliad, gan fod hwnnw'n denu mwy o sylw."

Mae materion ynghylch yr oedran pleidleisio isaf i'w gweld ym mhennod 15 yn adroddiad y Panel, sy'n gwneud tri argymhelliad (sydd wedi'u cynnwys yn yr atodiad i'r llythyr hwn er hwylustod).

Mae adroddiad y Panel Arbenigol yn rhan o waith ehangach y Comisiwn i ddiwygio'r Cynulliad. Fel y gwyddoch, cyhoeddais y llynedd, yn dilyn cytundeb unfrydol y Cynulliad a chyfnod o ymgynghori cyhoeddus, fod Comisiwn y Cynulliad wedi penderfynu cyflwyno deddfwriaeth i newid enw'r sefydliad i Senedd Cymru.

Ar ei ben ei hun, mae'r newid hwn yn ceisio sicrhau gwell dealltwriaeth ymhlith y cyhoedd o waith y Cynulliad, yn ogystal ag annog mwy o ymgysylltiad rhwng y sefydliad a'r bobl a'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu. Fodd bynnag, drwy gynnwys diwygiadau ehangach, gallai unrhyw ddeddfwriaeth Diwygio'r Cynulliad hefyd fod yn gyfle i:

- sicrhau bod gan y sefydliad y capasiti sydd ei angen arno i wasanaethu'r bobl a'r cymunedau y mae'n eu cynrychioli;
- grymuso ein democratiaeth, ac ennyn diddordeb pobl ifanc;
- sicrhau bod trefniadau etholiadol a mewnlol eraill y Cynulliad, er eu bod yn gadarn, hefyd yn darparu'r hyblygrwydd sy'n briodol ar gyfer deddfwrfa aeddfed.

Yn sgil archwilio'r cyfleoedd ehangach hyn, cyhoeddais ym mis Mehefin y byddai cwmpas deddfwriaeth diwygio'r Cynulliad yn cael ei ystyried unwaith y byddai'r

Elin Jones AC, Llywydd

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Elin Jones AM, Presiding Officer

National Assembly for Wales

Panel Arbenigol ar Ddiwygio Etholiadol y Cynulliad wedi adrodd a bod y consensws gwleidyddol yn gliriach.

Fel y dywedais yn fy [natganiad ysgrifenedig ar 12 Rhagfyr 2017](#), ni ellir gwahanu materion cyfansoddiadol sylfaenol o'r natur a ystyriwyd gan y Panel Arbenigol oddi wrth realiti gwleidyddol democratiaeth gynrychioliadol yng Nghymru. Er mwyn sicrhau newid, bydd angen meithrin consensws gwleidyddol yn y Cynulliad a thu allan iddo. Felly bydd y cam nesaf yng ngwaith diwygio'r Cynulliad hefyd yn cynnwys ymgysylltiad eang, gyda holl Aelodau'r Cynulliad, gyda chymdeithas ddinesig a gwleidyddol ac, yn anad dim, gyda phobl Cymru. I'r perwyl hwnnw, bydd y Comisiwn yn ymgynghori yn gynnar yn 2018 ar sut y dylid bwrw ymlaen ag argymhellion y Panel a'r rhaglen ddiwygio ehangach.

Yn gywir

Elin Jones

Y Llywydd

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu yn Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Elin Jones AC, Llywydd

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Elin Jones AM, Presiding Officer

National Assembly for Wales

Atodiad: Argymhellion y Panel Arbenigol ar Ddiwygio Etholiadol y Cynulliad sy'n ymwneud â'r oedran pleidleisio isaf

Argymhelliad 14. Dylai'r oedran pleidleisio isaf ar gyfer etholiadau'r Cynulliad gael ei ostwng i 16 oed o etholiad 2021 ymlaen.

Argymhelliad 15. Pe byddai'r Cynulliad yn penderfynu deddfu i ostwng yr oedran pleidleisio ar gyfer etholiadau'r Cynulliad i 16, dylai Comisiwn y Cynulliad gydweithio â Llywodraeth Cymru, y Comisiwn Etholiadol, pleidiau gwleidyddol ac eraill i gefnogi ac annog pobl ifanc i arfer eu hawl i bleidleisio, yn bwysicaf oll drwy ddarparu addysg ddinasyddiaeth a gwleidyddiaeth a chodi ymwybyddiaeth ymysg y cyhoedd, a thrwy unrhyw ffyrdd priodol eraill.

Argymhelliad 16. Rhaid i'r addysg ddinasyddiaeth a ddarperir i gyd-fynd ag unrhyw ostyngiad yn yr oedran pleidleisio:

- i Gydabod yr amrywiaeth o leoliadau lle caiff pobl ifanc 16 ac 17 oed addysg a hyfforddiant, er mwyn sicrhau bod y rhai y tu allan i leoliadau ysgol traddodiadol hefyd yn cael eu cefnogi a'u hannog i fwrw'u pleidlais;
- ii Mynd ymhellach na dim ond amlinellu'r strwythurau democrataidd a'r prosesau ffurfiol, er mwyn ennyn diddordeb a hysbysu pobl ifanc am y materion sy'n bwysig iddynt;
- iii Sicrhau bod pobl ifanc yn cael cyfleoedd i ddysgu am yr amrywiaeth lawn o safbwyntiau gwleidyddol mewn ffordd amhleidiol;
- iv Cael ei darparu gan athrawon ac addysgwyr sydd wedi cael hyfforddiant o ansawdd uchel eu hunain er mwyn sicrhau bod yr addysg ddinasyddiaeth yn cael ei chymryd o ddifrif, ac i osgoi rhagfarn wleidyddol a'r canfyddiad o ragfarn wleidyddol;
- v Cael ei hadolygu ar ôl cyfnod addas i sicrhau bod ei dyluniad a'r modd y caiff ei chyflawni yn bodloni'r amcanion.